

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 24. 4. 2009

KOM(2009) 192 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

**Správa o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov:
Správa Komisie v súlade s článkom 3 smernice 2001/77/ES, článkom 4 ods. 2 smernice
2003/30/ES a o vykonávaní akčného plánu EÚ o biomase, KOM(2005) 628**

{SEK(2009) 503 v konečnom znení}

1. Úvod

Komisia v roku 1997 uverejnila bielu knihu o energii z obnoviteľných zdrojov¹, v ktorej oznámila zámer do roku 2010 zdvojnásobiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov v Európskej únii na 12 %. Vytvorenie tejto politiky energie z obnoviteľných zdrojov vychádzalo z potreby riešiť obavy týkajúce sa udržateľnosti, ktoré obostierali zmenu klímy a znečistenie ovzdušia, zlepšiť bezpečnosť dodávok energie v Európe a rozvinúť konkurencieschopnosť, priemyselnú a technologickú inováciu v Európe. V bielej knihe sa uvádzala aj stratégia a akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov, v ktorých sa priznala potreba rozvinúť výrobu *všetkých* obnoviteľných zdrojov energie, vytvoriť stabilné politické rámce a zlepšiť režimy plánovania i prístup pre energiu z obnoviteľných zdrojov do elektrickej siete.

Kľúčovým prvkom akčného plánu bolo zaviesť európske právne predpisy, ktorými by sa ustanovil stabilný politický rámec a objasnil očakávaný rozvoj výroby energie z obnoviteľných zdrojov v každom členskom štáte. V dvoch kľúčových právnych aktoch (smernice 2001/77/ES a 2003/30/ES) sa na rok 2010 stanovili indikatívne ciele pre všetky členské štáty a vyžadovali sa v nich opatrenia na zlepšenie rastu podielu energie z obnoviteľných zdrojov, jej rozvoja a prístupu k nej. Okrem toho sa v roku 2005 prijal akčný plán o biomase², ktorého cieľom bolo upriamiť pozornosť členských štátov na osobitnú potrebu rozvíjať európske zdroje biomasy.

O pokroku v EÚ smerom k dosiahnutiu jej cieľov v roku 2010 a vo všeobecnosti o jej úsilí rozvinúť výrobu energie z obnoviteľných zdrojov sa vypracovali pravidelné hodnotenia a správy. V správach vydaných v roku 2007, ako aj v cestovnej mape pre energiu z obnoviteľných zdrojov³ sa poukazovalo na pomalé tempo pokroku, ktorý členské štáty dosahovali, a pravdepodobnosť, že Európskej únii ako celku sa nepodarí dosiahnuť jej cieľ v roku 2010. V cestovnej mape sa vysvetľovali možné dôvody pre túto situáciu, pričom zahŕňali skutočnosť, že vnútroštátne ciele majú len orientačnú povahu, a neisté investičné prostredie poskytnuté v rámci jestvujúceho právneho rámca. Komisia preto navrhla nový, prísnejší rámec na presadzovanie rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj pevnejšie, právne záväzné ciele na rok 2020. Po rozsiahlej verejnej konzultácii v roku 2007 a schválení Európskou radou⁴ a Parlamentom⁵ navrhla Komisia nové právne predpisy vzťahujúce sa na všetky obnoviteľné zdroje energie a stanovila nové ciele na rok 2020, aby sa na nadchádzajúce desaťročie zabezpečil stabilný regulačný rámec. Táto nová smernica o energii z obnoviteľných zdrojov sa v súčasnosti už schválila⁶.

Účelom tejto správy je poskytnúť informácie o pokroku dosiahnutom od vydania správ v roku 2007, ako sa to požaduje v dvoch súčasných smerniciach (2001/77/ES a 2003/30/ES), pričom správa sa zameriava na údaje od roku 2004 do roku 2006, resp. 2007⁷. Správa zároveň

¹ KOM(1997) 599 „Energia pre budúcnosť: obnoviteľné zdroje energie“

² KOM(2005) 628 „Akčný plán o biomase“.

³ KOM(2006) 848 „Cestovná mapa pre obnoviteľnú energiu“.

⁴ Závery zasadania Rady Európskej únie, dokument č. 7224/1/07, REV 1, 2. máj 2007.

⁵ Správa Európskeho parlamentu A6-0287/2007, 20.7.2007.

⁶ Komisia zároveň upravila usmernenia Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia (Ú. v. EÚ C 82, 1.4.2008, s. 1). Navyše vo všeobecnom nariadení o skupinových výnimkách (Ú. v. EÚ L 214, 9.8.2008, s. 3) sa za určitých okolností povoľujú skupinové výnimky. Obe opatrenia sú relevantné pre štátnu pomoc na obnoviteľnú energiu.

⁷ Údaje o biopalivách za rok 2007 existujú, avšak konzistentné údaje o elektrickej energii za rok 2007 za všetky členské štáty neexistujú. Z tohto dôvodu sa pre elektrickú energiu používajú najaktuálnejšie údaje Eurostatu, t. j. za rok 2006.

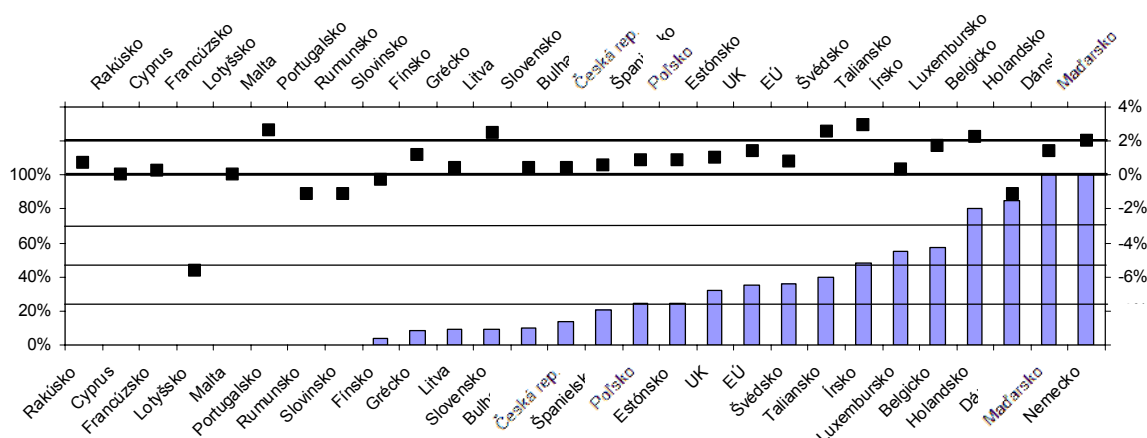
prípravuje pôdu pre budúcnosť tým, že sa v nej opisuje súčasný stav rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov a vysvetľuje, ako bude nový rámec hnacím motorom rastu obnoviteľnej energie, vrátane biomasy, v bezprostrednej budúcnosti.

2. ELEKTRICKÁ ENERGIA Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV

Na základe článku 3 ods. 4 smernice 2001/77/ES je Komisia povinná uverejňovať dvojročné správy o svojom hodnotení pokroku, ktorý členské štáty dosiahli smerom k vnútroštátnym indikatívnym cieľom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. V poslednej správe⁸ sa zdôraznila skutočnosť, že aj keď v ostatných rokoch sa dosiahol dobrý pokrok, od EÚ sa očakáva, že do roku 2010 dosiahne podiel elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov vo výške 19 % a nie cieľových 21 %⁹. V správe sa konštatovalo, že väčšia časť rastu dovtedy pochádzala z veternej energie v obmedzenom počte členských štátov. V správe sa navyše uvádza, že voči niektorým členským štátom bolo nutné začať konania o porušení právnych predpisov.

Od vydania tejto správy sa miery rastu používania zelenej energie zvýšili: z údajov Eurostatu vyplýva, že v roku 2006 podiel zelenej energie v EÚ narástol na 15,7 %¹⁰ oproti 14,5 % v roku 2004, no podľa analýzy Komisie sa v roku 2010 cieľ 21 % nedosiahne bez toho, aby sa vynaložilo dodatočné úsilie.

Pokrok smerom k dosiahnutiu cieľa na rok 2010 (stĺpce a ľavá zvislá os) a zmena podielu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov členského štátu v období rokov 2004 – 2006 (body a pravá zvislá os)

Zdroj: na základe normalizovaných údajov Eurostatu za rok 2006 a cieľov na rok 2010.

Z vyššie uvedeného grafu je zjavné, že rozdiely vo výsledkoch členských štátov sú diametrálne: Maďarsko a Nemecko¹¹ už dosiahli svoj cieľ, kým niekoľko ostatných krajín musí v priebehu nasledujúcich dvoch rokov ešte vynaložiť maximálne úsilie, z čoho vyplýva

⁸ KOM(2006) 849 „Správa o pokroku v oblasti obnoviteľných zdrojov elektrickej energie“.

⁹ Ide o cieľ 21 % pre elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov energie v roku 2010. Nemalo by sa to zamieňať s cieľom na rok 2020, ktorý sa ustanovil v novej smernici o energii z obnoviteľných zdrojov a ktorý stanovuje 20-percentný podiel všetkej energie (nielen elektrickej energie). Z odhadov Komisie vyplýva, že tento celkový podiel 20 % v roku 2020 si bude vyžadovať približne 33-percentný podiel na energii z obnoviteľných zdrojov v sektore elektrickej energie.

¹⁰ Na základe normalizovanej hydroenergie podľa metodiky Eurostatu (ktorá sa môže líšiť od metodík uplatňovaných v niektorých členských štátoch).

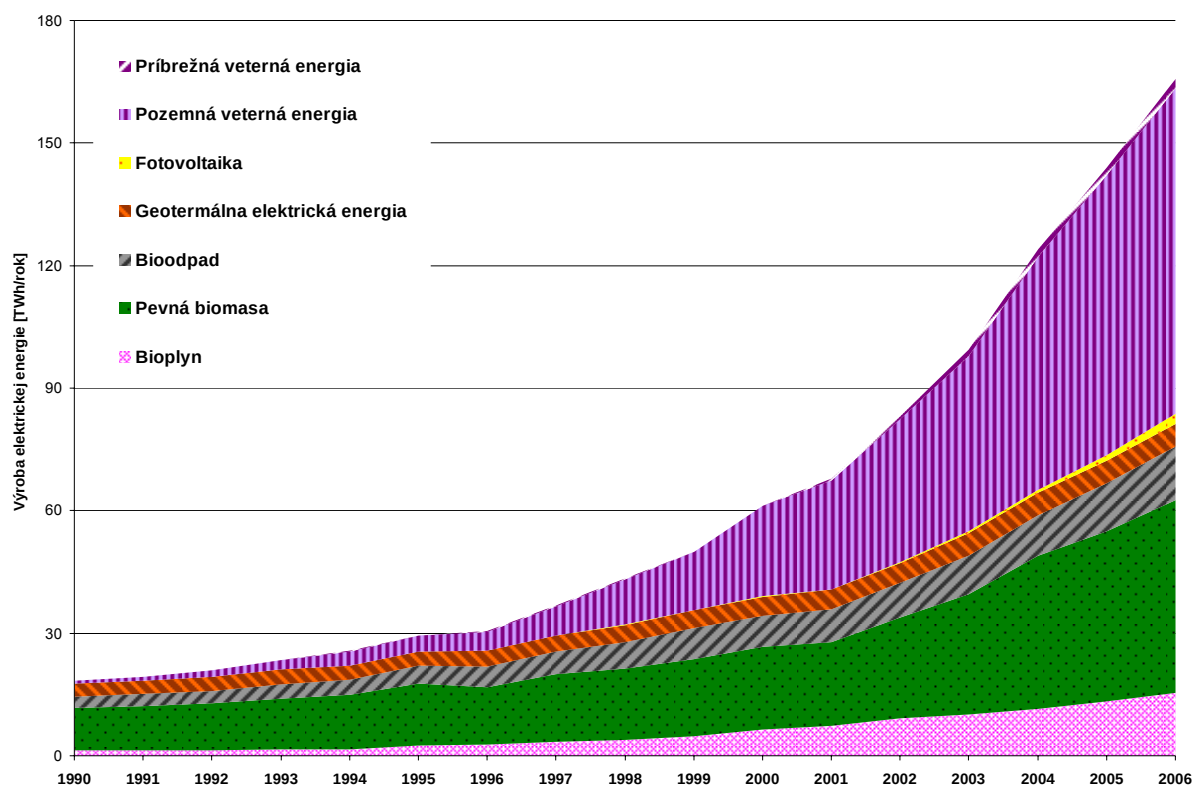
¹¹ Podiel obnoviteľnej energie v Maďarsku však v skutočnosti v období rokov 2005 až 2006 medziročne klesol.

potreba rýchlo prijať účinné opatrenia, aby sa situácia začala hýbať. Vzhľadom na to, že šesť členských štátov zvýšilo svoj podiel o vyše 2 percentuálne body (Nemecko, napríklad, zaznamenalo zvýšenie z 10,6 % na 12,6 %), podiel elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ sa v priebehu ostatných dvoch rokov zvýšil o takmer 1,5 percentuálnych bodov (zo 14,4 % na 15,7 %). V tomto celkovom zvýšení sa však stráca informácia o slabom úsilí približne siedmich krajín, ktorých podiely stagnovali, alebo dokonca klesli¹².

¹²

Aj keď prípad Lotyšska je spôsobený rýchlo rastúcim dopytom po elektrickej energii viac, ako miernym znížením produkcie elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov.

Motorom nárastu používania elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov bol malý počet členských štátov, pričom rozsah používaných technológií¹³ bol takisto obmedzený:

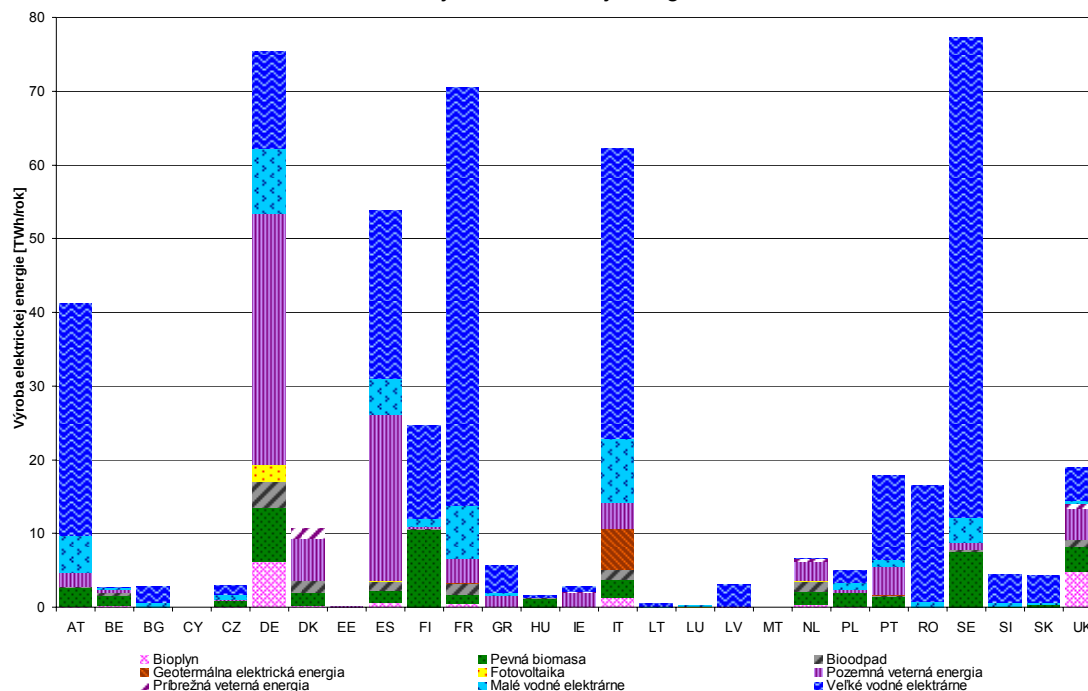

Zdroj: „Podpora a rast energie a systémov z obnoviteľných zdrojov“, záverečná správa, Ecofys et al. (hydroenergia nezahrnutá).

Je zjavné, že najväčší nárast nastal v používaní pevnej biomasy a veternej energie. Po preštudovaní štruktúry týchto technológií podľa jednotlivých štátov je opäť raz zjavné, že za väčšinu pokroku EÚ v tejto oblasti je zodpovedných niekoľko členských štátov, pričom ostatné členské štáty dosahujú len obmedzený, resp. nedosahujú vôbec žiadny pokrok.

¹³ Hydroenergia bola takmer konštantným zdrojom a do grafu rastu nie je zaradená.

Štruktúra zdrojov obnoviteľnej energie v roku 2006

Zdroj: „Podpora a rast energie a systémov z obnoviteľných zdrojov“, záverečná správa, Ecofys et al.

2.1. Dôvody pre odlišné tempo pokroku

Zo skoršej analýzy rozličných podporných programov¹⁴ členských štátov vyplýva, že životne dôležitou črtou účinného systému na zjednodušovanie investícií je stabilita. Následne režimy typu „stoj a chod“, ktorým dôjde rozpočet, ako aj zmeny politiky a pravidiel bránia rozvoju výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov. Napriek určitým zlepšeniam, ako napr. rozvoj prémieových vstupných sadzieb a podrobnejšie zoskupovanie technológií, je i naďalej nevyhnutné zlepšovať podporné programy, a to najmä v prípade tých členských štátov, ktoré napredujú pomalým tempom.

Významnými obmedzeniami pri raste výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov sú takisto niektoré bariéry nesúvisiace s nákladmi. Práve z tohto dôvodu sa v smernici 2001/77/ES požaduje prijatie opatrení s cieľom zlepšiť informovanosť spotrebiteľov (vytvorenie záruk pôvodu), reformovať administratívne postupy a zabezpečiť pre elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov lepší prístup do siete.

Po prešetrení režimu záruky pôvodu sa zistilo, že sa ešte stále nezaviedol v úplnom rozsahu vo všetkých členských štátoch, pričom existujú problémy so spoľahlivosťou, dvojité účtovanie a riziko uvádzania tej istej energie na účtoch dvoch rozličných skupín spotrebiteľov. Týmto sa vo všeobecnosti podkopala dôvera v spotrebiteľský trh s elektrickou energiou z obnoviteľných zdrojov – trh, ktorý mohol byť ďalším zdrojom príjmov, a teda aj investícií.

Aj keď v smernici 2001/77/ES sa členským štátom umožňuje schvaľovať prevody záruk pôvodu tak, že tieto záruky sa budú rátať do cieľovej hodnoty iného členského štátu (čím sa členským štátom umožní dosiahnuť svoju cieľovú hodnotu nákladovo efektívnejším spôsobom), žiadne takéto dohody sa neuzavreli a žiadne takéto prevody sa neuskutočnili.

Administratívne postupy súvisiace s plánovaním a rozvojom schopnosti vyrábať energiu z obnoviteľných zdrojov boli predmetom podrobného skúmania predošlých správ Komisie¹⁴. V súvislosti s odporúčaniami Komisie o administratívnych reformách sa však zjavne dosiahol len malý pokrok. Postupy sú i naďalej komplikované, pričom pri žiadaní o povolenie na výstavbu, rozvoj či environmentálne povolenie si množstvo orgánov stále kladie podmienku, že musia byť prizvané do procesu konzultácie. Z prieskumov vyplýva, že časové oneskorenia v tejto oblasti a neistota súvisiaca so samotným postupom ostávajú významnými problémovými miestami.

Problémy súvisiace so získaním pripojenia k elektrickej sieti sú často spôsobované nedostatkom príslušných pravidiel o pripájaní do siete a tým, že na spracovanie žiadostí sa nevyčleňujú dostatočné administratívne zdroje. Technické problémy sú takisto rušivé; spomedzi nich možno spomenúť obmedzenú kapacitu siete, ktorá nedokáže pojať variabilnejšiu elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov, a všeobecnú neexistenciu stratégie na riešenie tohto problému. Existujú aj finančné obmedzenia – odlišné, a často nepriehľadné, pravidlá účtovania poplatkov za pripájanie, ako aj riziko diskriminácie menších, výrobcov distribuovanej energie v porovnaní s veľkými etablovanými výrobcami konvenčnej energie.

Z problematiky v súvislosti s prístupom k sieti jasne vyplýva úloha, ktorú veľkí výrobcovia energie zohrávajú v nie celkom dokonale konkurenčnom prostredí vnútorného trhu. Nedostatky energetického trhu, na ktoré nedávno poukázala Komisia vo svojom treťom balíku o vnútornom trhu s energiou¹⁵, takisto prispeli k ťažkostiam, ktoré majú výrobcovia elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov pri vstupe na trh a do spravodlivej hospodárskej súťaže. Tejto problematike sa venovala aj Komisia, pričom včasným prijatím a vykonaním tohto balíka sa zabezpečí uskutočnenie významných krokov smerom k rovnakým podmienkam hry na energetickom trhu.

2.2. Konania o porušení predpisov

Uvedené dôvody pomalého napredovania pri rozvoji výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov nie sú ničím novým. Tejto problematike sa výslovne venuje smernica 2001/77/ES. Napriek tejto smernici a napriek monitorovaniu a usmerňovaniu zo strany Európskej komisie však niektoré členské štáty stále neprijali primerané opatrenia. Komisia od roku 2004 musela začať proti členským štátom 61 právnych konaní pre nedodržanie ustanovení smernice. Najviac prípadov, 13, sa týkalo Talianska, druhé bolo Španielsko so 6 prípadmi, ďalej Rakúsko so 4 prípadmi, nasledované Českou republikou, Francúzskom, Lotyšskom a Poľskom po 3 prípadoch. Z týchto 61 prípadov sa zatiaľ nevyriešilo 16. Európska komisia bude aj naďalej monitorovať dodržiavanie smernice členskými štátmi a začne konanie o porušení predpisov, kedykoľvek to bude nutné. Neuspokojivé napredovanie a počet konaní o porušení predpisov však naznačuje, že právny rámec nie je dostatočne silný. To je jeden z dôvodov pre novú smernicu o energii z obnoviteľných zdrojov.

3. ENERGIA Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV V ODVETVÍ DOPRAVY

Smernicou o energii z obnoviteľných zdrojov v doprave (smernica 2003/30/ES) sa od členských štátov vyžadovalo, aby stanovili ciele pre podiel energie z obnoviteľných zdrojov nahrádzajúcej benzín a naftu v doprave v rokoch 2005 a 2010, pričom za počiatočné hodnoty

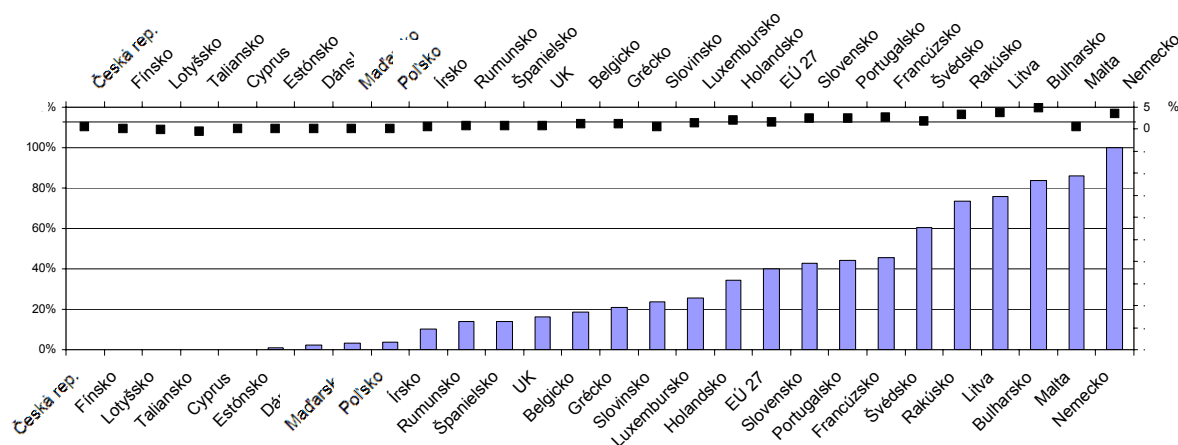
¹⁴ SEK(2008) 57 „Podpora elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov“.

¹⁵ Zahŕňa aj KOM(2007) 531 „Návrh nariadenia, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenia (ES) č. 1228/2003 o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektrickej energie“.

si vezmú referenčné hodnoty 2 %, resp. 5,75 %. Smernica je známa pod názvom „smernica o biopalivách“, keďže v praxi sa očakáva, že do roku 2010 biopalivá prispievajú k energii z obnoviteľných zdrojov používanej v tomto odvetví, s výnimkou malej časti, zásadným dielom.

Zo správy o pokroku z januára 2007¹⁶ vyplývalo, že v roku 2005 dosiahli v EÚ biopalivá podiel 1 %, pričom iba Nemecko a Švédsko dosiahli referenčné cieľové hodnoty.

Pokrok smerom k dosiahnutiu vnútroštátnych cieľov na rok 2010 (stĺpce a ľavá zvislá os) a zmena podielu obnoviteľných palív členského štátu v období rokov 2004 – 2006 (body a pravá zvislá os)

Zdroj: Správy členských štátov za roky 2006 a 2007 a prieskum EurObserver Biofuels Barometer

Výroba biopalív napredovala v rokoch 2006 a 2007 oveľa rýchlejšie ako v skorších rokoch. V roku 2007 bol podiel používania biopalív v cestnej doprave 2,6 % (8,1 Mtoe – miliónov ton ekvivalentu nafty). Podiel biopalív vzrástol v období rokov 2005 až 2007 o 1,6 percentuálneho bodu oproti 0,5 percentuálneho bodu v rokoch 2003 až 2005. Ak bude nárast pokračovať týmto tempom, podiel vo výške 5 % sa dosiahne v roku 2010.

V roku 2007 predstavoval podiel bionafty v doprave 75 % (6,1 Mtoe) obnoviteľných palív, z čoho 26 % sa doviezlo. Bioetanol predstavoval 15 % (1,24 Mtoe), z čoho 31 % sa doviezlo. Ostávajúcich 10 % predstavoval čistý rastlinný olej spotrebúvaný v Nemecku, Írsku a Holandsku a bioplyn používaný vo Švédsku. Využitie iných obnoviteľných zdrojov energie nebolo v oblasti dopravy nahlásené. Používanie vodíka z akéhokoľvek iného zdroja ostáva na zanedbateľnej úrovni a elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov sa v cestnej doprave používa málo.

Dovážaný bioetanol zohrával na európskom trhu určitý čas významnú úlohu, čo bolo odzrkadlením nižších nákladov na výrobu etanolu z tropickej cukrovej trstiny najmä v Brazílii. Čistý dovoz bioetanolu vzrástol zo 171 Ktoe v roku 2005 na 397 Ktoe v roku 2007. Obchodná bilancia EÚ v oblasti bionafty sa zmenila z pozitívnych hodnôt v roku 2005 (vyviezlo sa 355 Ktoe) na negatívne hodnoty v roku 2007 (doviezlo sa 1,8 Mtoe bionafty). Jednou z hlavných príčin tejto zmeny bol lacnejší metylester sójového oleja zo Spojených štátov. Existuje dôvod domnievať sa, že tieto ceny odzrkadľujú skutočnosť, že bionafta mala v Spojených štátoch výhody z dotácií, a podkopala tým ceny (a dokonca aj náklady) európskej výroby. Na základe oficiálnej sťažnosti európskeho bionaftového priemyslu začala Európska

¹⁶ KOM(2006) 845 „Správa o pokroku v oblasti biopalív“.

komisia v júni 2008 formálne prešetrovanie a v marci 2009 uvalila dočasné antidampingové clá a vyrovnávacie clá.

3.1 Dôvody na odlišné tempo pokroku

Rýchlejší rozvoj výroby biopalív od roku 2005 je odzrkadlením rozsiahleho vývoja podporných systémov na úrovni členských štátov. Daňové zvýhodnenia a povinnosti v oblasti biopalív sú aj naďalej dva najčastejšie nástroje, ktoré členské štáty používajú na propagáciu biopalív. V rokoch 2005 – 2006 používali všetky členské štáty, s výnimkou Fínska, oslobodenie od spotrebnej dane ako hlavné podporné opatrenie, kým povinnosti v oblasti biopalív používali iba 3 krajiny. Od roku 2007 prijala viac ako polovica členských štátov záväzky primiešavať biopalivá do bežných palív, vo väčšine prípadov spojené s čiastočným, aj keď postupne narastajúcim zdaňovaním. Niektoré krajiny používajú mechanizmus kvót a tendrov. Tento mechanizmus umožňuje vládam rozhodovať o množstve biopalív, ktoré sa majú každý rok dodať, čím sa na trhu vytvára určitá regulácia.

Dôkazy o dobrom napredovaní, ktoré je výsledkom daňových úľav a nových opatrení, ako napr. povinností v oblasti biopalív, je v súčasnosti stále vidieť. Členské štáty, v ktorých sa v období rokov 2005 až 2007 udial nadpriemerný pokrok v používaní biopalív (pozri graf vyššie) sú toho ilustráciou. Z grafu je takisto viditeľné, že deväť členských štátov stále vykazuje minimálny, resp. nevykazuje žiadny pokrok smerom k svojim vnútroštátnym cieľom, z čoho pramenia obavy, či sa tieto ciele vôbec podarí dosiahnuť.

3.2 Konanie o porušení predpisov

Komisia od roku 2005 začala voči členským štátom 62 právnych konaní o nedodržívaní ustanovení smernice, z ktorých mnohé sa týkali neplnenia povinnosti predkladať správy alebo skutočnosti, že členské štáty nestanovili vnútroštátne ciele v súlade s referenčnými hodnotami obsiahnutými v smernici. Z týchto prípadov sa najviac týkalo Talianska, Grécka a Fínska (po 5 konaní), nasleduje Francúzsko, Dánsko a Írsko (po 4 konania) a Maďarsko, Rakúsko, Luxembursko, Portugalsko a Slovenská republika (po 3 konania). Tieto prípady sa úspešne vyriešili. Európska komisia bude aj naďalej monitorovať napredovanie členských štátov smerom k ich cieľom.

3.3 Hospodárske a environmentálne vplyvy

Podľa ustanovení smernice 2003/30/ES by sa táto správa mala zaoberať niekoľkými hospodárskymi a environmentálnymi hľadiskami súvisiacimi s rozvojom výroby biopalív.

Z hospodárskeho hľadiska prispelo zvýšené používanie biopalív k bezpečnosti dodávok tým, že sa v EÚ znížila spotreba fosílnych palív a spestrila sa spotreba palív. V roku 2007 sa v EÚ používaním biopalív nahradilo 1 593 miliónov litrov benzínu a 7 730 miliónov litrov nafty. Ide o takmer 3 % celkovej spotreby palív v EÚ v cestnej doprave. Pri cieľoch na rok 2010 (a 2020) sa tento podiel samozrejme zvýši.

Odvetvia výroby biomasy a biopalív prispeli aj k hospodárstvu EÚ, keďže vytvorili dodatočné pracovné miesta. V roku 2005 bolo v odvetví používania biomasy mimo siete zamestnaných 600 000 zamestnancov, pričom biomasa a biopalivá v rámci siete prispeli vyše 100 000 pracovnými miestami a odvetvie bioplynu približne 50 000 zamestnancami. Poľnohospodárstvo a lesníctvo okrem toho zohrávajú pri dodávke palív pre technológie biomasy dôležitú úlohu. Poľnohospodárskymi činnosťami súvisiacimi s odvetvím energie

z obnoviteľných zdrojov sa vytvára pridaná hodnota v hrubom objeme výrazne presahujúcom 9 miliárd EUR ročne¹⁷.

Čisté úspory na skleníkových plynoch dosiahnuté v EÚ z biopalív umiestnených na trh a spotrebovaných v rokoch 2006 a 2007 dosahovali 9,7 resp. 14,0 Mt ekvivalentu CO₂¹⁸. V tomto odhade sa zohľadňuje, že väčšina spotreby biopalív v EÚ sa dosiahla prostredníctvom opätovného využitia nedávno opustenej poľnohospodárskej pôdy alebo prostredníctvom spomaľovania tempa opúšťania pôdy v EÚ. Nemusí to automaticky platiť pre dovezené biopalivá a biopalivá vyrobené z dovážaných surovín, pričom podiel dovážaných biopalív rastie (aj keď vo veľkej miere v dôsledku dotácií na vývoz bionafty v USA). V tejto súvislosti Komisia v súčasnej dobe analyzuje problematiku nepriamej zmeny využívania pôdy a možné politické reakcie.

Výroba biopalív takisto prispieva k zvýšenej intenzifikácii poľnohospodárskej produkcie v EÚ, čo môže zvyšovať tlaky na používanie pôdy s vysokým stupňom biologickej rôznorodosti a zásobami uhlíka v pôde a na používanie hnojív. Zároveň sa ňou však môže znížiť miera opúšťania pôdy a dosiahnuť pozitívne vplyvy na eróziu a prevenciu požiarov, ako aj na zachovávanie rázu krajiny a biologickej rôznorodosti. Na základe novej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov a smernice o kvalite palív sa od hospodárskych subjektov a členských štátov vyžaduje, aby podrobnejšie hlásili zmeny v používaní pôdy a iné vplyvy na životné prostredie spôsobené zvýšenou výrobou biopalív. Ďalšie podrobnosti o analýze hospodárskych a environmentálnych vplyvov sa nachádzajú v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie.

Aj keď touto analýzou sa potvrdzuje pozitívny vplyv doteraz uplatňovanej politiky, je nevyhnutné, aby bol ďalší plánovaný rast výroby biopalív sprevádzaný kritériami udržateľnosti. Takéto kritériá sú zahrnuté v novej smernici o energii z obnoviteľných zdrojov a smernici o kvalite palív a týkajú sa minimálnych požiadaviek na úspory skleníkových plynov a požiadaviek na predchádzanie deštruktívnym zmenám vo využívaní pôdy.

3.4. Ďalšie opatrenia potrebné v odvetví dopravy

Popri politikách v oblasti biopalív Spoločenstvo prijalo v ostatných dvoch rokoch niekoľko ďalších iniciatív s cieľom urobiť európske odvetvie dopravy ekologickejšie. Medzi tieto iniciatívy patrí nariadenie o emisiách CO₂ z automobilov¹⁹ (na zníženie emisií z osobných automobilov) a smernica o podpore čistých a energeticky úsporných vozidiel v cestnej doprave²⁰ (ktorou sa vytvárajú „zelené“ pravidlá o verejnom obstarávaní pre vozidlá). Komisia v roku 2008 prijala stratégiu dopravy šetrnejšej k životnému prostrediu²¹, ktorou by sa malo podporiť používanie šetrnejších vozidiel a zlepšená logistika.

Zvyšovanie podielu používania energie z obnoviteľných zdrojov v doprave a energetickej úspornosti technológie motorov a vozidiel ostane kľúčovou prioritou EÚ, aby sa znížila vysoká závislosť odvetvia dopravy od ropy. Aj keď najurgentnejší pokrok je potrebný v odvetví cestnej dopravy (vzhľadom na jeho objem a rýchle tempo rastu), napredovanie v iných oblastiach, najmä v letectve, je tiež dôležité.

¹⁷ Nadchádzajúci projekt „Employ RES“, Fraunhofer ISI et al. (objednaný Európskou komisiou).

¹⁸ Toto číslo bolo odvodené metódou JEC.

¹⁹ Rokovania o prijatí nariadenia o emisiách CO₂ z automobilov sa úspešne zavŕšili 17. decembra 2008 na prvom čítaní.

²⁰ Smernicu prijali Európska rada a Parlament v októbri 2008.

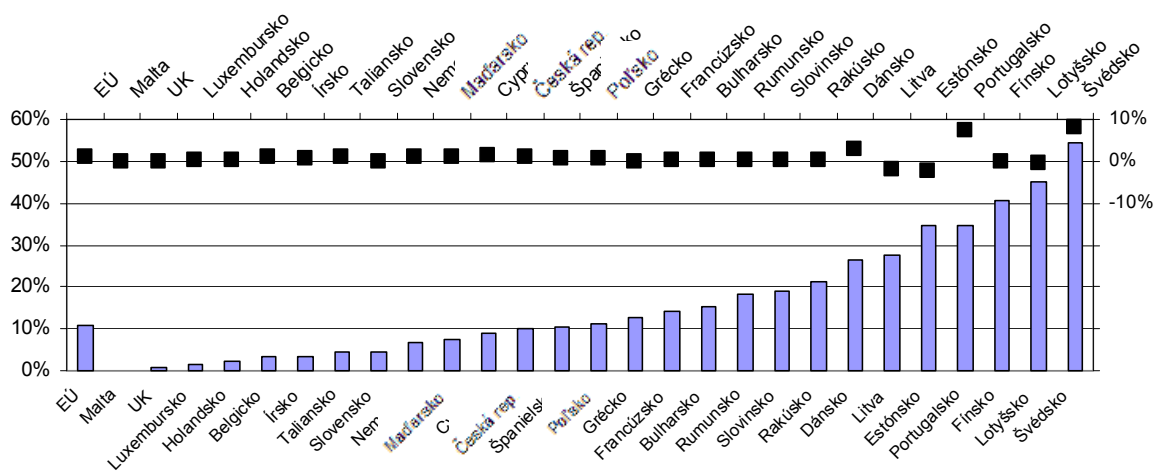
²¹ KOM(2008)433 „Oznámenie o doprave šetrnejšej k životnému prostrediu“.

4. ENERGIA Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV POUŽÍVANÁ PRI VYKUROVANÍ A CHLADENÍ

Aj keď na odvetvie vykurovania a chladenia sa nevzťahujú európske právne predpisy, úplné posúdenie rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov v Európe si vyžaduje, aby sa vyhodnotilo aj toto odvetvie. Toto odvetvie je zodpovedné za približne 50 % celej konečnej spotreby energie a 60 % celej konečnej spotreby energie z obnoviteľných zdrojov. Odvetviu dominuje biomasa, avšak je v ňom aj solárna termálna a geotermálna energia.

Napriek relatívne vysokému podielu energie z obnoviteľných zdrojov používanej v tomto odvetví má toto odvetvie ďaleko od využitia celého svojho potenciálu. Dá sa konštatovať, že vykurovanie a chladenie ako odvetvie rastu používania energie z obnoviteľných zdrojov väčšina členských štátov prehliadala, čiastočne v dôsledku absencie jasného právneho rámca a stimulov, ako aj z dôvodu existencie netrhových bariér.

Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v odvetví vykurovania v roku 2006 (stĺpce a ľavá zvislá os) a (stagnujúci) rast v období rokov 2004 – 2006 vo všetkých členských štátoch, s výnimkou troch členských štátov (body a pravá zvislá os)

Zdroj: Eurostat

4.1. Úloha odvetvia bioenergie EÚ

Odvetvie vykurovania a chladenia je závislé od rozličných obnoviteľných zdrojov energie, avšak dominantným zdrojom je používanie biomasy. Biomasa je v skutočnosti najväčším individuálnym obnoviteľným zdrojom energie v absolútnom vyjadrení a očakáva sa, že k predpokladanému podielu energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2020 prispeje približne dvoma tretinami (prognózy PRIMES²²), pokiaľ ide o primárnu spotrebu energie²³. Navyše je dôležité poznamenať, že biomasa sa môže používať pri výrobe tepla a elektrickej energie, ako aj vo forme „biopalív“, t. j. používanie biomasy v doprave. To je dôvod, prečo sa v EÚ v roku 2005 vytvoril akčný plán o biomase (APB), v ktorom sa prízvukovala potreba koordinovanej politiky, ako aj dôvod, prečo sa táto správa zaoberá pokrokom v odvetví biomasy.

V roku 2006 sa na energetické účely (primárnu spotrebu energie) v rámci EÚ-27 spotrebovalo 88 Mtoe biomasy, čo predstavuje 8-percentný nárast oproti roku 2005. Tento výsledok je stále **ďaleko od plného využitia potenciálu biomasy v EÚ**, ako sa identifikoval v akčnom pláne

²² SEK(2008) 85 Príloha k hodnoteniu vplyvu, ktoré sprevádza balík opatrení pre oblasť energetiky a klímy z roku 2008.

²³ Primárna spotreba energie znamená spotrebu energetických zdrojov ako napr. biomasa pred konverziou; konečná spotreba energie znamená energiu po konverzii (elektrická energia, teplo, dopravné palivá).

o biomase, v ktorom sa odhadlo, že biomasa by mohla k našim energetickým potrebám do roku 2010 prispieť približne 150 Mtoe.

V akčnom pláne o biomase sa zdôraznilo 33 opatrení zameraných na zvýšenie miery používania biomasy vrátane opatrení s vplyvom na rôzne etapy cyklu využívania biomasy – jej dodávku, financovanie, výskum²⁴ a vypracúvanie vnútroštátnych akčných plánov o biomase. Tých málo akčných plánov, ktoré boli doteraz predložené²⁵, síce uznáva dôležitosť biomasy, avšak obsahuje množstvo odlišností, vzhľadom na čo je porovnávanie stratégií neľahké, pričom v týchto plánoch sa iba v obmedzenej miere uvažuje o mobilizácii nových zdrojov biomasy²⁶.

Problémy, ktoré ohrozujú rast výroby biomasy, zahŕňajú administratívne a netrhové bariéry, ako napr. potrebu jasnejšieho a harmonizovaného vymedzenia pojmov (najmä biomasy a odpadu) a problémové miesta vyplývajúce zo zdĺhavých a právne komplikovaných postupov spracovania žiadostí o povolenia (pozri podrobnejšie informácie v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie). Takéto obavy bude riešiť nová smernica o energii z obnoviteľných zdrojov. Od členských štátov sa v nej vyžaduje, aby nahlasovali svoje plány na rozvoj zdrojov biomasy (pomocou harmonizovaných údajov), pričom od Komisie sa v nej vyžaduje, aby nahlasovala požiadavky pre programy udržateľnosti pre jednotlivé spôsoby používania biomasy a prípadne takýto program navrhla.

5. ZÁVER

Dnes je väčšmi ako kedykoľvek predtým jasné, že rozvoj obnoviteľných zdrojov energie v Európe je životne dôležitým prvkom v boji proti zmene klímy. Je súčasťou riešenia v boji za zlepšenie bezpečnosti a spoľahlivosti našich energetických dodávok. A v súčasnej hospodárskej kríze bude rozvoj technologických odvetví založených na energii z obnoviteľných zdrojov vítaným zdrojom bohatstva a vytvárania pracovných miest. Práve z týchto dôvodov Európska únia vypracovala politiku energie z obnoviteľných zdrojov a prijala právne predpisy o energii z obnoviteľných zdrojov.

Táto správa sa zaoberala pokrokom dosiahnutým v oblasti rozvoja energie z obnoviteľných zdrojov. Z jej analýzy vyplýva potreba silnejšieho právneho rámca takého typu, ktorý sa Spoločenstvo v ostatnej dobe rozhodlo zaviesť v podobe smernice o energii z obnoviteľných zdrojov.

Európe sa pravdepodobne nepodari splniť si ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov stanovené na rok 2010, a to napriek právnym predpisom, odporúčaniam, nabádaniám a dokonca právnym konaniam voči niektorým členským štátom. Treba zároveň podotknúť, že v poslednom čase došlo len k obmedzenému pokroku. V odvetví elektrickej energie sa vďaka novým politickým opatreniam dosiahol v niektorých štátoch významný rast, pričom šesť z týchto štátov dosiahlo od roku 2004 zvýšenie svojho podielu o najmenej 2 percentuálne body. Na druhej strane podiel elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov v siedmich členských štátoch v skutočnosti od roku 2004 stagnoval, resp. sa znížil. V odvetví dopravy sa relatívne rozsiahlou zmenou v používaní opatrení o povinnostiach a nie len opatrení o zdaňovaní dosiahol od roku 2004 zvýšenie podielu v EÚ o 1,6 percentuálneho bodu, čo bolo spôsobené nárastom podielov v 7 členských štátoch o viac ako 2 percentuálne body

²⁴ Podrobnejšie informácie v pracovnom dokumente útvarov Komisie priloženom k tejto správe.

²⁵ http://ec.europa.eu/energy/renewables/bioenergy/national_biomass_action_plans_en.htm

²⁶ Mobilizácia ďalšej biomasy je dôležitá vzhľadom na konkurenciu medzi drevospracujúcimi odvetviami v súvislosti so spôsobmi používania biomasy, najmä dreva.

Aj keď sa v poslednej dobe dosiahol určitý pokrok, miera rastu ostáva pomalá a bariéry rastu vo všetkých odvetviach ostávajú vo všetkých členských štátoch výrazné. Európe sa s najväčšou pravdepodobnosťou nepodarí dosiahnuť ani cieľ v oblasti podielu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov ani cieľ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v doprave. Európska komisia bude naďalej prijímať právne opatrenia na zabezpečenie súladu s existujúcimi smernicami, a tým zlepšovať mieru pokroku smerom k cieľom na rok 2010.

ZHRNUTIE POKROKU ČLENSKÝCH ŠTÁTOV PRI ROZVOJI ENERGIE Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV

			Elektrická energia			Biopalivá		
	Podiel, r. 2006 (v %)	Cieľ na rok 2010 (%)	Nedávny rast	Dosiahnutý pokrok	Podiel, r. 2007 (v %)	Cieľ na rok 2010 (%)	Nedávny rast	Dosiahnutý pokrok
Rakúsko	61,6	78,1	☹	☹	4,2	5,75	☺	☺
Belgicko	3,9	6	☺	☹	1,1	5,75	☺	☹
Bulharsko	6,8	11	☹	☹	4,8 ²⁷	5,75	☺	☺
Cyprus	0,0	6	☹	☹	0 ⁽²⁰⁰⁵⁾	5,75	☹	☹
Česká rep.	4,1	8	☹	☹	0,5	2,5	☹	☹
Dánsko	25,9	29	☹	☺	0,1	5,75	☹	☹
Estónsko	1,5	5,1	☹	☹	0,1	5,75	☹	☹
Fínsko	26,5	31,5	☹	☹	0,1 ⁽²⁰⁰⁶⁾	5,75	☹	☹
Francúzsko	14,3	21	☹	☹	3,6	7,0	☺	☹
Nemecko	12,6	12,5	☺	☺	7,4	5,75	☺	☺
Grécko	8,8	20,1	☺	☹	1,2	5,75	☺	☹
Maďarsko	3,7	3,6	☺	☺	0,2	5,75	☹	☹
Írsko	8,6	13,2	☺	☹	0,6	5,75	☹	☹
Taliansko	18,3	22,5	☺	☹	0,5	5,75	☹	☹
Lotyšsko	40,4	49,3	☹	☹	0,1	5,75	☹	☹
Litva	3,9	7	☹	☹	4,4	5,75	☺	☺
Luxemburs	3,7	5,7	☹	☹	1,5	5,75	☺	☹
Malta	0,0	5	☹	☹	1,1	1,25	☹	☺
Holandsko	7,9	9	☺	☺	2,0	5,75	☺	☹
Poľsko	3,1	7,5	☹	☹	0,7	5,75	☹	☹
Portugalsko	31,2	39	☺	☹	2,5	5,75	☺	☹
Rumunsko	28,1	33	☹	☹	0,8	5,75	☹	☹
Slovensko	16,0	31	☺	☹	2,5	5,75	☺	☹
Slovinsko	28,3	33,6	☹	☹	0,8	3,5	☹	☹
Španielsko	19,1	29,4	☹	☹	1,1	5,75	☹	☹
Švédsko	52,3	60,0	☹	☹	4,0	5,75	☺	☹
UK	4,6	10	☹	☹	0,8	5,0	☹	☹

²⁷

Toto číslo je predbežné. Keďže miera rastu Bulharska nebola potvrdená, Bulharsko sa nepovažovalo za jeden z členských štátov s nadpriemernou mierou rastu v oblasti biopalív.

Zdroj: Eurostat 2006: podiel energie z obnoviteľných zdrojov ako percentuálny podiel na konečnej spotrebe energie s normalizovanou výrobou hydroenergie (vrátane spotreby hospodárskych odvetví, ktoré sa zaoberajú výrobou elektrickej energie a tepla, a vrátane distribučných strát).

Legenda k stupňom označeným „smejkami“

Pokrok dosiahnutý smerom k cieľu	0 – 33 %	34 – 66 %	67 – 100 %
Rast v rokoch '04 – '06/'07	percentuálna zmena ≤ 0	percentuálna zmena $> 0 - 1$	percentuálna zmena > 1
	☹	☹	☺

Vzhľadom na uvedené výzvy a zásadné potenciálne príspevие energie z obnoviteľných zdrojov k cieľom v oblasti klímy a energetiky nadobudne nová európska smernica o energii z obnoviteľných zdrojov účinnosť začiatkom roka 2009²⁸ a bude vítaným posilnením právneho rámca. Vnútroštátne akčné plány, ktoré budú členské štáty musieť vypracovať do roku 2010, budú znamenať, že všetky členské štáty vrátane tých, ktorým sa doposiaľ podarilo dosiahnuť iba veľmi obmedzený pokrok smerom k schváleným cieľom EÚ, budú musieť prísť s jasným plánom, ako mienia dosiahnuť svoje ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj v energii z obnoviteľných zdrojov v doprave. Budú musieť vysvetliť, ako zamýšľajú reformovať stavebné predpisy a režimy plánovania, aby sa zvýšilo používanie energie z obnoviteľných zdrojov a zlepšili podmienky prístupu k elektrickej sieti. Budú musieť stanoviť vnútroštátne ciele pre jednotlivé odvetvia, opatrenia a podporné programy, ktoré sa použijú na dosiahnutie cieľov, osobitné opatrenia na podporu používania energie z biomasy, plánované používanie (štatistických) prevodov energie z obnoviteľných zdrojov z iných členských štátov a ich hodnotenie úlohy, ktorú rozličné technológie zohrávajú pri dosahovaní cieľov. A budú musieť vykonať a monitorovať kritéria udržateľnosti biopalív, aby sa zabezpečilo, že biopalivá budú jasným spôsobom prispievať k našim environmentálnym cieľom.

So všetkými týmito prvkami poskytne smernica stabilný politický režim na rýchly rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ na obdobie nasledujúcich dvanástich rokov. Európa je v súčasnosti v oveľa lepšej a silnejšej pozícii na to, aby uľahčila rozvoj svojich obnoviteľných zdrojov energie, pričom ak tak spraví, priamym spôsobom začne riešiť kľúčové energetické obavy 21. storočia.

²⁸

Nová

smernica

http://www.europarl.europa.eu/sce/data/amend_motions_texts/doc/P6_AMA%282008%290369%28210-210%29_EN.doc.